

(Hellberg 2019)

Å appellere til handling

En retorisk analyse av to av Greta Thunbergs taler

Eivor Strømme Wersland 3MDG

Stavanger Katedralskole

1 Innholdsfortegnelse

2	Appell gjennom pathos eller bevisst bruk av topos?.....	3
3	Hva er retorikk?.....	4
3.1	Politisk tale	4
3.2	Kairos.....	4
3.3	Doxa.....	5
3.4	Topos.....	5
3.5	Ethos.....	5
3.6	Pathos.....	6
3.7	Logos	7
4	Analyse av talen i Katowice 15. desember 2018	8
4.1	Hovedbudskap og topos	8
4.2	Dispositio.....	9
4.3	Ethos.....	9
4.4	Pathos.....	11
4.5	Logos	12
4.6	Konklusjon.....	14
5	Analyse av talen i New York 23. september 2019	15
5.1	Hovedbudskap og topos	15
5.2	Dispositio.....	16
5.3	Ethos.....	16
5.4	Pathos.....	17
5.5	Logos	19
5.6	Konklusjon.....	21
6	Greta Thunbergs retoriske strategi – bevisst bruk av topos	22
7	Litteraturliste.....	23
8	Vedlegg – talen i Katowice 15. desember 2018	24
9	Vedlegg – talen i New York 23. september 2019	25

2 Appell gjennom pathos eller bevisst bruk av topos?

Første gang jeg hørte om Greta Thunberg, ble jeg lettet. Endelig var det noen som forsto. Ikke bare så hun alvoret i global oppvarming, men hun prøvde å gjøre noe med den også. Etter hvert som jeg hørte denne unge, svenske jenta med Aspergers syndrom tale med stor lidenskap, forsto jeg at hun hadde en enorm ferdighet i å engasjere, motivere og overbevise. Men da jeg så nærmere på ordene hun brukte, ble jeg forvirret og irritert. Hun hadde ingen løsning på hvordan man skulle løse klimakrisen, og hun hadde heller ingen planer om å ha det. Hun plasserte bare ansvaret på de voksne. Hun sa bare mange ord. Likevel fikk hun millioner til å skulke skolen for å kjempe for klimaet. Hvordan er dette mulig; å engasjere så mange mennesker til å handle med bare ord?

Derfor har jeg i denne oppgaven valgt å analysere hvordan Greta Thunberg bruker retorikk. Ved å se på en av hennes første taler¹ (Thunberg 2019, s. 34) på en viktig talerstol og sammenlikne den med en av hennes nyeste taler² (Aftenposten 2019), nesten et år senere, vil jeg gjennom systematisk analyse undersøke hvordan hun argumenterer gjennom appellformene ethos, pathos og logos. Er hennes retoriske strategi å rette appell gjennom pathos eller bevisst bruk av topos?

---

¹ «Upopulær». Tale i Katowice 15. desember 2018. Jeg vil heretter omtale denne som *den første talen*

² Tale i New York 23. september 2019. Jeg vil heretter omtale denne som *den andre talen*

3 Hva er retorikk?

Retorikk er kunsten å tale overbevisende. For å forstå hvordan en taler får til å overbevise og overtale, må man bryte talen ned i små biter og gjennomføre en retorisk analyse. Man ser da på hvordan sender ordlegger seg gjennom vakkert, moralsk, sannferdig språk, tilpasset en situasjon og et publikum, for å endre mottakerens virkelighetsoppfatning.

«Teorien om bevismaterialene er den antikke retorikkens forsøk på å gi en psykologisk forklaring på hvordan overtalelse foregår.» (Bakken 2009, s. 34). Ved bevisst bruk av de tekniske bevismaterialene fra retorikken; appellformene pathos, ethos og logos, kan taleren få et publikum til å endre sin måte å se på verden på, og kanskje handle deretter.

3.1 Politisk tale

Sjangeren politisk tale følger argumentasjonsmønsteret *problem-løsning*. Det er en rådgivende tale og vil alltid peke fremover i tid. Den politiske talen erkjenner et problem, og sender peker mot løsning. Sender tar utgangspunkt i doxa, det vi selvfølgelig vet, og prøver å endre mottakerens forståelse av verden. De politiske talene var veldig viktige i Aristoteles' tid, fordi i det absolutte demokrati var talene avgjørende når det var uenigheter om hvordan løse et problem.

3.2 Kairos

Kairos handler om den retoriske situasjonen, altså hva som skjer utenfor senderens kontroll, og som han kan bruke i sitt overtalelsesprosjekt. Ved å gripe øyeblikk, tid og sted, kan senderen utnytte den retoriske situasjonens egenskaper, både krav og muligheter. Forholdet mellom øyeblikket talen faktisk befinner seg i og selve talen er veldig viktig i en retorisk analyse for å forstå hvorfor det som blir sagt har mulighet til å overbevise i den spesifikke situasjonen.

Man kan dele kairos inn i situasjons-, tekst- og kulturkontekst. Situasjonkonteksten handler om den retoriske situasjonen. Den retoriske situasjonen inneholder et påtrengende problem; et problem som «kan løses ved hjelp av språklige ytringer», et publikum; de av mottakerne som «er i stand til å la seg påvirke av språklige ytringer» og de tvingende omstendighetene; alle «personer, hendelser, gjenstander og relasjoner som finnes i situasjonen» (Bakken 2009,

s. 56). «Retoriske ytringer har som nevnt til hensikt å frambringe en forandring i verden, og hvis man skal overtale mennesker til å skape forandring, må de først ha en opplevelse av at forandring er nødvendig – dvs. at det finnes et problem som trenger en løsning.» (Bakken 2009, s. 56). For å kunne kalle en situasjon retorisk, må den nødvendigvis inneholde et påtrengende problem. Dette er spesielt relevant for en politisk tale. Dette handler om tekstkonktesten, eller de tvingende omstendighetene. Da også hvilke forventninger mottaker har til sjangeren; her politisk tale. Kulturkontekst handler om hvilke forståelseshorisonter publikum har når han ser på verden, altså doxa.

3.3 Doxa

Doxa handler om oppfatningene og kunnskapene mottaker har om tilværelsen, og dette kan deles inn i tre kategorier: universelle, kulturelle og individuelle doxa. Den universelle delen handler om allmenmenneskelige erfaringer, den kulturelle delen handler om hvordan mottakers forståelse av virkeligheten henger sammen med de sosiale fellesskapene den tilhører og den individuelle delen handler om hver enkeltpersons oppfatning av virkeligheten.

3.4 Topos

Topos handler om det metaforiske stedet senderen tar mottakeren til, som et mentalt møtepunkt. Mottaker har bestemte forventninger til disse stedene, og ved at sender møter mottaker i disse innholdsmomentene kan det være avgjørende for hvilken grad sender vil lykkes i å overtale. Disse møtepunktene kan både være i form av generelle og spesielle topoi. «Allmenne topoi definerer Aristoteles som topoi som kan anvendes på ethvert emne.» (Bakken 2009, s. 20). Disse regnes som mer systematiske og formende for teksten. Spesielle topoi går mer ut ifra den spesielle saken, hvilke innholdsmomenter sender må innom for å nå et sted hvor mottaker har bestemte forestillinger og forventninger som kan styrke argumentasjonen. Det er derfor viktig for sender å vite verdier, normer, forståelseshorisonter, tradisjoner publikummet knytter til stedet.

3.5 Ethos

Ethosappellen tar utgangspunkt i personlige kvaliteter hos sender og går ut på å argumentere gjennom å fremstå troverdig. I tillegg til de tre karaktertrekkene Aristoteles mente man måtte se etter for å dømme en persons troverdighet, altså forstandighet, dyd og velvilje, har det i ettertid kommet et postmoderne krav, nemlig autentisitet. Ved å tale på en måte som styrker

sine egne karaktertrekk, kan senderen påvirke mottakerens vurdering av budskapet.

Ethoskonstruksjonen til sender er dynamisk og kan deles inn i tre deler. Oppfatningen og bildet vi har av sender og hans omdømme, før man har hørt tekst, kalles innledende ethos. Allerede fra før talen er troverdigheten som sender har bygget opp avgjørende for overtalelsesprosjektet. Det avledende ethoset er det sender har mens vi hører talen. «Vår oppfatning av en persons troverdighet er ikke konstant.» (Bakken 2009, s. 36). Ethoset er dynamisk; det kan enten endres eller bevares i løpet av talen. De troverdige karaktertrekkene til sender kan bli ytret både implisitt og eksplisitt. Ethoskonstruksjonen kan derfor bli problematisk om disse to ytringene motsier hverandre. «Den endelige ethos vil være et resultat av møtet mellom den innledende og den avledende ethos.» (Bakken 2009, s. 37). Det endelige ethoset vil da være det innledende ethoset for neste tekst, fordi vår oppfatning av senders troverdighet er et resultat av tidligere endringer i ethoskonstruksjonen.

3.6 Pathos

Gjennom pathosappellen prøver sender å overtale mottaker ved å vekke følelser.

«Mottakernes følelsesreaksjoner har innvirkning på overtalelsesprosessen». (Bakken 2009, s. 39). Sender kan holde mottakers oppmerksomhet gjennom et følelsesmessig engasjement. Ved å vekke følelser hos mottaker kan det påvirke hvordan han vurderer saken. Følelser kan være implisitte premisser i en logosargumentasjon eller de kan motivere til handling.

Pathosappellen avhenger av doxa fordi alle mennesker har ulik måte å reagere emosjonelt på. «Ifølge Aristoteles er unge mennesker som regel mer impulsive, og de lar seg lett rive med av følelsene. [...] Eldre mennesker har derimot erfart hvor mye vondt livet kan by på, og de vil derfor som regel være mistroiske og smålige.» (Bakken 2009, s. 41). Det er sannsynligvis lettere å vekke vrede hos yngre mennesker enn eldre, for de eldre holder sin forstand, og håpet og optimismen er større hos yngre mennesker som enda ikke har opplevd mange nederlag. Aristoteles mente også at eldre derimot lettere kan gi etter for følelsen av frykt.

For å vekke ønsket følelse hos mottaker kan sender selv gi uttrykk for den. Men blir det uttrykt for mye følelser, kan det virke forstyrrende, og for lite følelser i forhold til budskapet kan virke forvirrende. Sender kan også presentere en situasjon som har bestemte følelser

knyttet til seg for å vekke følelser eller eksplisitt fortelle mottaker hvilke følelser sender vil de skal ha.

Troper og figurer skaper poetisk, vakkert og kunstferdig språk, og retoriske spørsmål engasjerer mottaker ved at han selv begynner sin *indre tale*. Disse er begge en del av pathosappellen fordi Aristoteles mente at sender kan forføre mottaker gjennom språket. Retorikken har ikke et klart skille mellom følelser og fornuft. Vi erkjenner med følelser og velger med fornuft.

3.7 Logos

Logosargumentasjon handler om at et resonnement blir sant eller sannsynlig hvis mottaker oppfatter det slik. For at argumentene skal fungere må de være holdbare, grundige og relevante. «Ifølge den greske retorikkhåndboka *Rhetorica ad Alexandrum* (som man tidligere antok at Aristoteles hadde skrevet) vil mottakerne oppfatte det vi sier som sant eller sannsynlig dersom de tidligere har opplevd eller hørt om noe liknende.» (Bakken 2009, s. 44). Derfor er logos avhengig av doxa.

Enkelt sett består argumentasjon av påstander og argumenter. Likevel kan det utføres på mer komplekse måter. Vi har måter som er logisk gyldige og måter som fungerer overtalende uten nødvendigvis å være logisk gyldige.

Syllogismer og enthymem er argumentasjon som bygges opp av to premisser og en konklusjon. Syllogismer uttrykker dem eksplisitt, mens enthymem utelukker minst et av dem. Ved å utelukke et premiss eller en konklusjon kan man skjule lite holdbare argumenter, og det kan styrke overtalelsesfunksjonen. Det kan også svekke den hvis enthymemet er for gjennomskiktig. Da skinner lite holdbare eller relevante argumenter gjennom.

Induktive og deduktive slutninger blir brukt for å påpeke et generelt prinsipp og blir underbygget av et stort antall spesifikke opplysninger. Det kan også bli underbygget av eksempler. Da er argumentasjonen avhengig av doxa for å fungere overbevisende.

4 Analyse av talen i Katowice 15. desember 2018

Lørdag 15. desember 2018 holdt Greta Thunberg tale (Thunberg 2019, s. 34-36)³ på FNs klimakonvensjons to ukers lange konferanse, COP24. Representanter fra de fleste av verdens land var samlet i Katowice for å lage en avtale om hvordan de videre skal jobbe for å nå målene i Parisavtalen. Konferansen var sterkt preget av klimapanelets⁴ to måneder gamle advarsel om at vi allerede kan se konsekvensene av at det er varmere enn førindustrialisert tid og at til og med 1,5 gradersmålet kan føre til alvorlige konsekvenser. Klimapanelet pekte på at med løsningene politikerne så langt har valgt, er vi på stødig kurs mot 3 grader global oppvarming, og innen 2030 må utslippene være halvert for å få kontroll på den globale oppvarmingen (United Nations s.a.). I uke 2 av konferansen oppfordret Thunberg til internasjonal klimastreik kommende fredag siden konferansen ikke hadde kommet til enighet om noe. Lørdagen etter fanget talen hennes medias oppmerksomhet. Ved hjelp av hvilke retoriske grep klarte hun dette?

4.1 Hovedbudskap og topos

Hovedbudskapet i «Upopulær» er at Thunberg vil at verdensledere, politikere og andre makthavere skal ta på seg ansvaret og handle i samsvar med alvorligheten til krisen. Krisen i seg selv er selvsagt i det kulturelle doxa. Den blir tatt for gitt av både sender og mottaker. Samtidig vil Thunberg motivere ungdommene til å fortsette å streike.

For å etablere møtepunkter mellom sender og mottaker, benytter Thunberg seg av flere spesielle topoi. De spesielle topoiene hun bruker tar utgangspunkt i barn, krise og demokrati. Barn er det reneste vi har og symboliserer det uopplyste, det som er uskyldig og søtt. Thunberg benytter seg av dette. Når hun som barn trer opp på talerstolen, har mottaker spesielle forventninger til hvordan hun skal opptre. Men Thunberg trosser doxa og begynner å angripe. Barnetoposet gir henne likevel mulighet til å rette ansvaret mot voksne. Ved bruk av et krisetopos utnytter hun følelsene som er knyttet til det. Når vi er i en nødsituasjon får vi panikk, og vi vil handle deretter. Når Thunberg påpeker problemer med gjeldende politikk,

---

³ I resten av sitatene i denne analysen er også hentet fra Thunberg 2019, s. 34-36.

⁴ The Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)

benytter hun seg av et demokratitopos. Hva et demokrati er, fordelene og ulempene ved det og hvilke krav det har, har mottaker en spesiell forventning til.

Thunberg strukturerer teksten ved hjelp av generelle topoi. Fortid, nåtid og fremtid er en måte å lage system i argumentasjonen på. Ved å si at «Dere snakker bare om å fortsette med de samme dårlige ideene som satte oss i denne alvorlige situasjonen.» refererer hun til det som har skjedd før og setter det opp mot det som er nå. Senere i talen formulerer hun en hypotese fremtiden; om hvordan 2078 vil se ut med de tiltakene vi har nå. Ved å sammenligne tid, påpeker hun kausalitetsforbindelser. Det vi gjorde før har satt oss i denne situasjonen, og det vil bare fortsette om vi ikke trekker i «nødbremsen». «Men det som betaler for luksusen til noen få, blir lidelsene til mange.» er også en av stedene hun viser til kausalitet. Når hun taler kommer det fra et «vi» og er til «dere». Dette er ikke et typisk kontrasttopos mellom *vi og dem*, men *vi og dere*. De unge blir satt opp mot de voksne. Hun skaper også en motiverende fellesskapsfølelse ved å samle de unge i «vi»-et. Hun setter også Sverige opp mot resten av verden for å påpeke likheter. Selv om et land er lite, er det like betydningsfullt som andre. Og kan dermed også ha like stor skyld i krisen.

4.2 Dispositio

Talens innledning er ved det nære og personlige ved at Thunberg presenterer seg selv med navn, alder og at hun kommer fra Sverige. Videre snakker hun om det lille, det som likevel kan klare det store, som blir et slags frampek fordi det skaper forventning. Fortsettelsen er på et mer fjernt plan hvor hun taler fra «vi» til «dere», før hun igjen bryter og tar opp «jeg»-et, og vi kommer på et nært plan. Slik veksler Thunberg fra det nære til det fjerne ved å gå fra personlige erfaringer til å være rettet mot «dere». Hun avslutter med å si «Den virkelige makten ligger hos folket.» Utviklingen i talen har da gått fra det *lille mot det store* til *det store mot det lille*; en liten jente mot de mektige makthaverne til folket mot de utilstrekkelige politikerne. Hun bygger opp styrken gjennom teksten og ender i en mye sterkere tone enn innledningsvis.

4.3 Ethos

Thunbergs innledende ethos er sterkt og det skaper forventning. Hennes evne til å kjempe uten å gi opp og hennes lidenskap til saken har blitt bekreftet uke etter uke når hun har møtt opp på klimastreik med sin tradisjonelle papp-plakat. Hun er også gang på gang

kompromissløs og modig i sine taler. Det avledende ethoset holder styrke ved at hun holder fast på saken; forventningen om hva hun skal kjempe for blir holdt og hun forandrer ikke standpunkt. Med dette framstår hun ekte og autentisk, og dermed også moden. På den andre siden er hun ung og kan fremstå sårbar, som barnetoposet har forventninger om. Hun sier i andre avsnitt: «Mange sier at Sverige er et lite land [...]. Men jeg har lært at ingen er for liten til å gjøre en forskjell.» Her snur hun det til egen fordel og styrker sin autoritet på talerstolen.

I flere deler av talen bygger hun velvilje ved å styrke ethoskonstruksjonen sin. Hun taler for den neste generasjonens sak. Hos barn og ungdom, som styrer klimastreikbevegelsen, gir det en motiverende virkning. Hun sier eksplisitt at hun ikke er opptatt av å bli populær, men opptatt av en sak som skal tjene folket, «[...] opptatt av klimarettferdighet og en levende klode.» Ved å tale på vegne av de som føler seg for små til å gjøre en forandring og de som mener politikken ikke tjener alle og er urettferdig, viser hun god moral og fremstår med dyd. Ved å si «[...] for at rike mennesker i land som mitt skal kunne leve i luksus», viser hun uregelmessighet, tar indirekte på seg deler av skylden og er ærlig om svakheter hos seg og sine egne. Hun opptrer da reflektert, ærlig og ydmyk, altså igjen med god moral.

Det er kjent at Thunberg har Aspergers syndrom. Mottaker kan i sitt doxa ha en forståelse av at de med dette syndromet ofte kan se på saker med et mer svart-hvitt-syn enn andre. Dette kan svekke ethoset hennes med tanke på at argumentene hun bruker kan virke mindre nyansert, og lytter kan anta at hun kun ser saken fra én side.

Det avledende ethoset kan bli problematisk blant politikerne når hun angriper dem og sier «Dere er ikke voksne nok til å si det som det er. Selv den byrden legger dere på barna deres.» Her peker hun på et rollebytte. Den allmenne forestillingen og forventningene vi har til voksen- og barnerollen er snudd og ansvarsfordelingen mellom barn og voksen er skeiv. Av en voksen forventes ansvar, myndighet og modenhet. Thunberg anklager voksne for å ikke gjøre en god nok jobb i sin rolle. Voksenrollen skal beskytte barn, men barna må gjøre jobben. For at dette skal fungere holdbart og ikke svekke ethoset hennes, må Thunberg ta på seg voksenrollen. Dette kan hun gjøre ved å opptre med forstandighet. Blant annet presenterer hun seg skikkelig før hun begynner talen og viser dermed profesjonalitet og opptrer forstandig. I fremføringen av talen (Connect4Climate 2018) får hennes gode engelsk også

denne funksjonen. Hun gjør også det hun mener er ubehagelig; å si klart ifra. Slik opptrer hun voksent.

4.4 Pathos

Under store deler av talen appellerer Thunberg til pathos selv om hun viser lite kroppslig at hun er berørt emosjonelt. Innledningsvis snakker hun om at man ikke er for liten til å gjøre en forskjell, og dette gir lytteren håp. Mennesker heier ofte på den svake og lille, og fienden er de store og sterke. Dette går under et type barnetopos, det samme som vi kan se i eventyrene om den stygge andungen og Askepott. Ordvalget er også en viktig del av pathosappellen. «[...] det eneste fornuftige er å trekke i nødbremsen» er en metonymi. Det er også en hyperbol i enkelte politikeres øyne, og i alles øyne et bilde på at vi må stoppe med det vi gjør nå. Hun sier ikke bare *bremsen*, men legger til *nød-*, og hun benytter seg på den måten også av krisetoposet.

I beskrivelsen av den hypotetiske 75-årsdagen sin, bruker hun korte setninger uten noe kunstferdig språk. Ved at hun ikke bruker detaljerte beskrivelser og skildringer, gir hun lytteren mulighet til å male bildet av hvordan deres egen versjon ville sett ut. Det at hun benytter seg av barnetoposet og nevner sine fremtidige barn, har en sterk pathosappell fordi det er sterke følelser knyttet til det å være forelder og ha barn.

Thunberg benytter seg figurer som gir kunstferdig språk. For eksempel bruker hun anafore parallellismer når hun sier «Vi er i ferd med å ofre ...» to ganger i setningene etter hverandre. Det samme gjør hun med «Dere har ...». Når hun gjentar dette blir setningene blir bundet sammen og poenget forsterket; det er ikke mer tid til at de skal ignorere oss. Begge setningene har også to ledd. Det skaper fin rytme som gjør at teksten flyter lettere.

Når det så kommer et brudd i rytmen med setningen «Vi har kommet for å si fra til dere at endringene kommer enten dere liker det eller ikke.» blir denne setningen tydeliggjort. Den har også en vri på den anafore parallellismen ved å begynne med et «vi» i stedet for «dere». To ganger i løpet av talen benytter hun seg av retoriske spørsmål som setter i gang tankene hos lytterne. I det første spørsmålet «Kanskje [barna mine] vil spørre meg om hvorfor dere ikke gjorde noe mens det fortsatt var tid til å handle?» appellerer hun til skyldfølelse.

Setningen før er bygget opp tilsvarende ved hjelp av anafore parallellismer, men er ikke et retorisk spørsmål. Det retoriske spørsmålet får da større virkning.

Det retoriske spørsmålet «Hvis løsningene er umulige å finne innenfor det systemet vi har, bør vi kanskje endre selve systemet?» kan bli oppfattet kontroversielt, og hun planter en radikal idé hos lytterne uten å følge tanketråden videre. Her benytter hun seg av demokratitoposet. Hun viser tendenser til revolusjonære holdninger om at systemet må forandres, noe som står i strid med de allmenne holdningene i den vestlige verden om at demokrati er den mest ideelle styringsformen.

Hele talen er bygget rundt kontraster som vi/dere, populær/upopulær, voksen/barn, fattig/rik og få/mange. Med disse kontrastene setter hun poengene på spissen og fremstiller virkeligheten svart-hvitt for å få frem hastverket og alvoret, at det er en krise. «Men det som betaler for luksusen til noen få, er lidelsene til mange.» er en simile; en insisterende sammenligning. Luksus blir satt opp mot lidelse, og få blir satt opp mot mange. Bildet hun maler setter to poler opp mot hverandre. Det gir en forsterkende effekt og appellerer til vrede.

Thunberg påpeker at handlingene til politikerne ikke samsvarer med følelsene deres. «Dere sier at dere elsker barna deres høyere enn noe annet. Likevel stjeler dere fremtiden deres.» Det er en allmenn holdning i den vestlige verden at du skal gjøre alt for barna og deres fremtid, siden det er dem du elsker høyest. Thunberg påpeker paradokset i en insisterende tone. Dette får en angripende funksjon, spesielt ved valg av ordet *stjelle*. En implisitt konklusjon som lytteren selv kan komme frem til, er at de ikke elsker barna sine. Dette gir en provoserende virkning gjennom å avsløre svakheter, men også gjennom å vekke morsinstinkt. Når noen har blitt frastjålet noe, vekker det bekymring og vrede, og hvis det er et barn som opplever det blir appellen til morsinstinkt enda tydeligere.

4.5 Logos

Logosargumentasjonen baserer seg hovedsakelig på enthymem, altså skjult argumentasjon som er sterkt avhengig av doxa. Dette kan skape problematikk rundt holdbarheten og hvorvidt det oppfattes å være vektige argumenter. «Vi er i ferd med å ofre sivilisasjonen for at noen få mennesker skal få mulighet til å fortsette å tjene enormt mye penger.» og «Vi er i

ferd med å ofre biosfæren for at rike mennesker i land som mitt skal få leve i luksus.» har begge skjulte premisser og er entymem. For eksempel går levestandarden og -vanene i i-land på bekostning av utviklingsland. Dette behøves ikke å forklares, men det er relevant og holdbart.

Thunberg sier «Dere snakker bare om evig grønn økonomisk vekst fordi dere er redde for å bli upopulære.» Fordi talen holdes på FNs klimakonvensjon, forventes det at lytterne har mye forkunnskaper om temaet. Ved hjelp av doxa forklares det hvorfor «evig grønn økonomisk vekst» leder til popularitet, mens det å være «opptatt av klimarettighet og en levende jordklode» ikke nødvendigvis fører til det. Ved å benytte seg av doxa, slipper Thunberg å bruke unødvendig taletid på å forklare det eksplisitt.

Hun benytter seg av logosargumentasjon som viser til forholdet mellom problem og løsning, og det gjør det til en politisk tale. Den retoriske situasjonens påtrengende problem er politikernes manglende handlekraft. Hennes forslag til løsning er at «Vi kan ikke løse en krise uten å behandle den som en krise.» Hun ønsker å forandre publikums forståelseshorisonter; hvordan de forholder seg til klimakrisen.

I samme setning benytter Thunberg seg av krisetoposet, men her på en objektiv sannhet og en helt logisk slutning. For å løse en likning må du behandle det som en likning. Hva hun ønsker skal være løsningen, tilføyer hun i neste setning. «Vi må la fossile brensler bli liggende i bakken og konsentrere oss om rettferdighet.» Presist og konsist forteller hun hva hun mener er løsningen. Ved å forenkle, virker det mer gjennomførbart. Altså, det blir en appell til handling. Dette blir også et motargument til de som mener det er for vanskelig for oss mennesker å løse krisen. Hun bruker felleskapstopos igjen, men på en annen måte. «Vi»-et favner alle denne gangen; både de voksne og de unge. Hun motiverer da til at alle på jorda sammen kan få det til; en pathosappell til handling. Ved å ikke si hva man *ikke* skal gjøre, men hva man *skal* gjøre, blir det ikke lenger anklagende, men motiverende. Denne metoden å snakke på er typisk for barn, og igjen har hun brukt barnetopos.

«Hvis løsningene er umulige å finne innenfor det systemet vi har, bør vi kanskje endre selve systemet?» Løsningene kan ikke bli funnet innenfor systemet vi har nå, ergo systemet må

forandres. Dette er en logisk slutning, men konklusjonen; at det skal skje, utelukkes ved bruk av et retorisk spørsmål. I doxa ligger det at en totalomvelting av samfunnet ikke er realistisk, men det ønsker Thunberg å skjule. Selv om det ikke er et vektig argument appellerer det til handling.

Thunberg engasjerer og inkluderer lytteren i talen ved å vise til personlige erfaringer og allment kjente eksempler. Hun viser til personlige erfaringer i logosappellen når hun sier «Jeg har lært at ingen er for liten til å gjøre en forskjell.» Dette er både holdbart og relevant fordi det hun er og det hun får til er bevis. Hun skisserer også en hypotetisk hendelse i 2078; et bilde av hennes fremtid. Det at alle har en fremtid er en allmenmenneskelig erfaring man ikke kan argumentere mot. Siden dette er noe de fleste kan relatere til, bygger det bånd mellom sender og mottaker. Argumentasjonen blir også holdbar.

Som avslutning sier Thunberg at «Den virkelige makten ligger hos folket.» Her benytter hun seg av den allmenne forståelsen av et demokrati som bunner i tanker og ideer helt tilbake til opplysningstiden og den amerikanske og franske revolusjonen. Et demokrati har folkevalgte representanter som styrer. De verdenslederne hun henvender seg til er folkevalgte. «Dere har ignorert oss før, og dere kommer til å ignorere oss igjen.» Implisitt sies det at de ikke representerer folket. Ved å sette spørsmål ved deres dømmekraft, kritiserer hun også demokratiet. Det blir en kritikk av de politiske styrene i verden; at de er for lite demokratiske. Prosjektet hennes blir at folket skal ta tilbake makten. Avslutningen på talen blir samlende, fremtidsrettet og en appell til handling, og samtidig truende for politikerne. Den virker også motiverende for publikum når Thunberg allerede fra innledningen fastslår at mange små sammen kan gjøre stor forskjell.

4.6 Konklusjon

Talens argumentasjon domineres av pathos. Dette fungerer godt sammen med velvalgte topoi. Argumentene har også god sammenheng og relevans til hovedsynet i talen. Prosjektet om å bygge ethoskonstruksjonen skinner gjennom, men forstyrrer ikke hovedbudskapet. Ved å aktivt utnytte de forventningene og bildene vi har av Thunberg fra før, at hun er et barn, endrer hun ethoskonstruksjonen fra det innledende til det endelige. Slik klarer hun å bevise at hun har flere egenskaper enn hva vi forventer av et barn. Derfor fungerer grepet med at hun trer inn i voksenrollen.

5 Analyse av talen i New York 23. september 2019

Mandag 23. september 2019 var ledere fra hele verden samlet i New York til klimatoppmøte for å diskutere strammere klimamål. Greta Thunberg hadde nettopp kommet i land etter en to ukers lang klimanøytral seiltur over Atlanteren. Dagen før hadde World Meteorological Organisation gitt ut en ny rapport som beskrev at jorda varmes opp fortere enn tidligere antatt og at dagens mål ikke er gode nok (World Meteorological Organization 2019). Fredagen før var det igjen avholdt en internasjonal klimastreik; godt timet i forhold til møtet den påfølgende mandagen da mange land skulle presentere sine nye mål om hvordan de skal kutte klimagassutslippene. Greta Thunbergs emosjonelle tale (Aftenposten 2019)⁵ overrasket mange med hennes provoserende ord, og den skapte store overskrifter i mediene og diskusjoner i sosiale medier. Mange hyllet henne, mens andre beskylte henne for å drive med skremselspropaganda. Hvordan benytter hun seg av pathosargumentasjon, og påvirker det hennes ethos?

5.1 Hovedbudskap og topos

Det selvsagte forutsetningen i talen er klimakrisen, men hovedbudskapet er å overtale lytter til å erkjenne krisen. Ved å gå til steder der Thunberg vet at lytterne har spesielle forventninger, kan hun bruke det til å styrke argumentasjonen sin. Hun bruker lytters forventninger til hva et barn skal være og ikke være. Barn er uskyldig, lite, rent, søtt og man skal verne om det. I et barnetopos vil det også ligge forventninger om foreldrerollen og hvordan den skal opptre. Hun omtaler situasjonen vi står overfor som en krise. Hva som forventes at man skal gjøre ved en krise, overfører Thunberg til sitt overtalelsesprosjekt. For å bygge opp hovedbudskapet i talen benytter hun seg også av generelle topoi. Hun bruker ikke det klassiske kontrasttoposet *vi mot dem*, men *vi mot dere*. Hun setter ungdommen opp mot de voksne makthaverne. Dette gjør at hun taler direkte til lytteren og de blir invitert inn i talen. Når hun så går i gang med å anklage *dere*, har hun allerede skapt en nærhet som gir en forsterkende virkning av angrepet. Mot ungdommen, som hun ønsker å motivere til å fortsette kampen, bruker hun felleskapstopos; samlende begreper som «oss unge», «vi som må leve med konsekvensene.» og «akkurat nå, setter vi streken.» Hun benytter seg også av kausalitetsforbindelser, altså forbindelser mellom årsak og virkning. Dette gjør hun fordi det

---

⁵ Resten av sitatene i denne analysen er også hentet fra Aftenposten 2019.

ofte diskuteres hvor alvorlig klimakrisen egentlig er. Deltakerne i konferansen har en felles forståelse for at klimakrisen er reell. Det er en selvfølgelig virkelighetsforståelse hos publikummet, selv om det ikke er allmenn enighet om i hvilken grad den er menneskeskapt. Det er også tatt for gitt at publikum vet hvilke handlinger og tiltak som er blitt gjort til nå. Derfor viser hun til hypotetiske, negative konsekvenser av dagens planer, altså hva som vil skje hvis vi «[fortsetter] som vanlig, med noen tekniske løsninger.»

5.2 Dispositio

Thunberg innleder talen med å presentere seg selv og forklarer hvorfor hun er taler; fordi en liten jente kan gjøre stor forskjell. Hennes tro på seg selv styrker posisjonen hennes. Videre presenterer hun problemet; at politikerne viker unna ansvaret. Til slutt presenterer hun det som må gjøres; politikerne må erkjenne krisen og ta ansvar.

Talen utvikler seg fra *jeg mot verden* til *verden mot dere*, altså lite mot stort snus om til stort mot lite. Hun bruker barnetopos når hun bygger talen opp i klassisk eventyroppbygning. Det er allmenn forstått at man skal heie på den maktesløse og en forventning om at den ender til slutt opp som helten. Avslutningen får derfor en advarende virkning ettersom at makten nå har ligget hos henne og folket. Den ville ikke vært like virkningsfull hadde hun kun satt seg selv opp mot verden. Da ville den heller ikke virket samlende og motiverende for tilhengerne sine.

5.3 Ethos

Greta Thunberg har et sterkt innledende ethos fordi hun gjennom å klimastreike og holde gode taler har opparbeidet seg en sterk ethoskonstruksjon. Derfor trenger hun ikke å presentere seg før hun begynner. Hun går rett på sak.

Hun holder seg autentisk ved å beholde verdiene sine, er presis og konsis og formulerer seg enkelt. Ved å provosere viser hun at hun er modig og spontan. Når hun taler for noe som oppfattes som en god sak som tjener folket, taler hun med god moral. Hun får velvilje. Hun fremstår forstandig og med kunnskap når hun viser til fakta som ikke er allmennkunnskap og fornuftig når hun eksplisitt sier at hun heller skulle vært på skolen.

Det avledende ethoset hennes blir sterkt påvirket av den sterke pathosappellen. Dette må ses

i sammenheng med hennes innledende ethos; at hun i tidligere taler alltid har hatt stram mimikk i ansiktet. Hennes autenticitet blir sterk av at hun opptrer naturlig og med ekte følelser. Opplever derimot publikummet at følelsene ikke er ekte, opptrer hun like autentisk. Forstandigheten hennes blir utfordret av den emosjonelle opptredenen (United Nations 2019) hvor hun viser stor grad av frustrasjon, sinne og at hun er lei seg. Følelsene kan komme i veien for budskapet, og krasje med kravene situasjonen og en politisk tale setter. Blir det for usaklig, mister hun autoritet, respekt og i verste fall mottakers oppmerksomhet. Det kan også skape problematikk om mottaker vet at hun har Aspergers syndrom og dermed forventer at hun sjelden viser følelser. Likevel sier hun eksplisitt at hun føler tristhet og sinne, og det gjør det mer autentisk. Hun legger vekt på rollebyttet hvor politikerne oppfører seg som barn og ungdommen som voksen, som setter politikerne i en vanskelig og ubehagelig posisjon. For at det skal være holdbart, må hun vise at hun selv er moden, behersket og voksen, men ved å bli revet med av følelsene i så stor grad, kan hun miste appell. Derfor er det avledende ethoset hennes problematisk.

5.4 Pathos

Thunberg bruker i stor grad pathosappell under hele talen og hennes argumentasjonsmetoder appellerer i hovedsak til følelsene til lytterne. Når talen åpner med «Dette er helt galt.», vekker det bekymring. I mottakers kulturelle doxa ligger det forventninger om at vi, som del av den vestlige verden, skal synes synd på henne. Hun benytter seg da av barnetopos. Hun snakker om folk som lider og dør; sterke ord som tydelig skal vekke følelser. Eksplisitt forteller hun hvor trist og sint hun er. Hun setter også de store maktene opp mot en ung, uskyldig, maktesløs jente som sier «Jeg skulle ikke vært her. Jeg skulle vært på skolen på den andre siden av havet.» Morsinstinkt blir vekket når lytteren hører om et barn som får altfor stort ansvar; et ansvar som et barn ikke skal ha. Thunberg angriper og provoserer når hun nærmest roper «Hvordan våger dere!» til politikerne. Hun sier også at hun er en av de heldige og retter medlidenheten mot de som er mindre heldige og mer kritisk rammet av klimakrisen. Igjen benytter hun seg av barnetoposet ved å vise til uskyld. Når hun påpeker at maktmisbruk i makthavernes handlinger, eller mangel på handlinger, går utover livskvaliteten til de som lider, tar hun opp igjen at «Dette er helt galt.»

Når man opplever at en opprørt, ung jente er tydelig berørt av sine egne ord og harde fakta, berører det lytternes følelser. Thunberg angriper og beskylder makthaverne og verdenslederne som sitter i salen for krisen. Hun appellerer til deres sinne, skam og skyldfølelse. *Svik* og *tilgivelse* har i det kulturelle doxa mye følelser knyttet til seg, og fra «jeg» til «dere» sier hun at hun aldri skal tilgi dem hvis de fortsetter som de gjør; det hun kaller et svik mot fremtidige generasjoner.

Thunberg bruker troper som motvekt til faktaopplysningene. Dette gjør talen mer kunstferdig. Hun holder lytters oppmerksomhet lenger enn hvis hun kun presenterer ren, tung fakta. Metaforene er velvalgte og forsterker Thunbergs budskap i talen. «Alle fremtidige generasjoners øyne er rettet mot dere.» blir en metafor for at de har all oppmerksomhet og det er ingen steder å gjemme seg. «Verden våkner opp.» blir både en besjeling og en metafor for at stadig flere innser at noe må gjøres snart. «Akkurat her, akkurat nå, setter vi streken.» blir en metafor på at nå er det nok. Thunberg sier at vitenskapen er «krystallklar»; en metonymi og hyperbol som viser en positiv holdning til vitenskapen som hun er tilhenger av. Politikernes «tomme ord» er et bilde og en metafor på at de ikke holder det de lover. At Thunbergs drømmer og barndom er stjålet er en personifikasjon og et bilde på at hun har brukt mye tid av barndommen sin på å kjempe for klimakrisen og ikke fått leve som et vanlig barn. Dette fungerer fordi denne bakgrunnsinformasjonen ligger i mottakers doxa.

Ordvalget får også en virkning på rollene *vi* og *dere*. Eventyr skiller ikke på hva som er fantasi og virkelighet, og når Thunberg sier «eventyr om evig økonomisk vekst» bruker hun en metafor som beskylder politikerne for å komme med oppspinn og fantasi. Hun beskylder dem for å leve i en oppdiktet verden hvor de lukker øynene for den harde, vonde realiteten som er utenfor. Hun drar inn barnetoposet fordi ordet *eventyr* blir assosiert med barn, og selv om eventyr har et positivt aspekt, setter Thunberg politikerne i en posisjon hvor rollene er byttet og deres mangel på handling har umyndiggjort dem. De er de barnslige og umodne, og Thunberg er den ansvarlige voksne. Ironien i at hun kaller det at folk lider og dør en konsekvens av et eventyr, nærmest latterliggjør politikerne. Det får en humoristisk virkning selv om hun sier det nesten på gråten.

Virkemidler i form av figurer er i stor grad anafore parallellismer som forsterker betydningsfulle setninger. «Jeg skulle ...» og «Jeg skulle ikke ...» er oppfølgere av «Dette er helt galt.», og på den måten forsterker de hva som er galt. «Folk lider. Folk dør.» tydeliggjør bruddet i mønsteret, og setningen som kommer etter, «Hele økosystemer kollapser.», blir forsterket. «Akkurat her, akkurat nå,» tydeliggjør presset hun legger på politikerne og spesifiserer hastverket på en harmoniserende måte.

Hun bruker tid på faktaopplysninger og vitenskapelige funn. Når hun ramser opp hva tallene ikke inkluderer; det som gjør tallene mer ubehagelige enn tidligere antatt, bruker hun lange setninger med flere ledd. Dette forsterker hvor mye politikerne ikke tar i betraktning eller glemmer. Det er også vanskelig og vondt å lytte til. Dette er to innholdsmoment som ligger i krisetoposet; krisen er vanskelig og vond å forholde seg til.

Gjentatte ganger sier hun «Hvordan våger dere!» og senere i talen fullfører hun to ganger setningen ved å heller formulere den om til et retorisk spørsmål, eksempelvis «Hvordan våger dere å late som at dette bare kan løses ved å fortsette som vanlig, med noen tekniske løsninger?». Når hun sier «tekniske løsninger» vet publikum hva hun refererer til fordi det ligger i det kulturelle doxa. Dette spørsmålet forventes ikke svar på, men engasjerer lytter. Det fungerer fordi hun tidligere i talen har argumentert mot at disse tekniske løsningene ikke enda eksisterer og at ordene til politikerne er tomme løfter. Politikerne blir avslørt og igjen satt i en ubehagelig posisjon.

5.5 Logos

Thunbergs logosappell er sterkt avhengig av doxa. Hun benytter seg av entymem; ufullstendige argumentasjonsrekker hvor lytteren selv fyller ut manglende premisser og konklusjoner. Thunberg utelater premisser for å styrke holdbarheten der premissene ikke er saklige, logiske eller sanne. Et premiss hun utelukker i en argumentasjonsrekke er at de som bevisst ikke handler er onde, fordi dette ikke er en allmenn akseptert sannhet. Ved å skjule dette premisset dekker hun til lite holdbare påstander. Da kan hun konkludere med at de som forstår situasjonen, men ikke handler, er onde. Likevel virker det troverdig og holdbart når hun tilføyer «Og det nekter jeg å tro.» Da mister det utelukkede premisset betydning, og dermed svekkes ikke holdbarheten.

Det første premisset i en annen argumentasjonsrekke er: «For å ha 67% sjanse til å holde oss under en global temperaturøkning på 1,5 grader [...] hadde verden 1. januar 2018 en gjenværende mengde på 420 gigatonn CO₂ som den kunne slippe ut.», og det andre premisset er «I dag er dette tallet allerede nede i under 350 gigatonn.» Her er konklusjonen utelatt, og det sies implisitt at vi på kort tid har oversteget klimabudsjettet og muligheten til å holde oss under 1,5 grader er mye lavere enn før. Lytteren kan enkelt komme til den konklusjonen selv ved hjelp av logikk. Hun avbryter tankerekken og stiller et retorisk spørsmål rundt løsningen til problemet som den utelukkede konklusjonen beskriver. Med en utelatt konklusjon vil lytteren inkluderes i talen og tankene bli styrt i den retningen Thunberg ønsker; altså ikke å fortsette som vi gjør nå, men heller handle. I hvilken grad, er opp til lytteren. I stedet for å besvare spørsmålet, kommer hun med en utregning på de to påstandene; at det kun er åtte og et halvt år igjen. Dette gir en forsterkende effekt på den utelukkede konklusjonen.

I logosappellen viser Thunberg til fakta i sin bruk av refutatio. Hun viser til «Den populære ideen om å halvere utslippene våre innen ti år [som] gir oss bare 50 prosents sjanse til å holde oppvarmingen under 1,5 grader celsius». Videre legger hun til «50 prosent er kan hende akseptabelt for dere.» og etterpå tilføyer et *men* og hva disse tallene ikke innebærer. Hun argumenterer mot lytternes generelle aksept av dette målet ved å peke på fakta som ikke er en del av doxa. Hun argumenterer med at det ikke er akseptabelt, i motsetning til den allmenne konklusjonen. Når hun kaller det «den populære ideen», blir det implisitt også en kritikk mot de som ikke leser seg opp på vitenskap og blindt følger makthavernes ideer, tanker og strategier.

Hun refererer til både personlige erfaringer og allmenne erfaringer i logosargumentasjonen. Det appellerer til pathos. «Med de tomme ordene deres har dere stjålet drømmene mine og barndommen min.» Her har hun brukt doxa. Hun refererer til at hun fikk klimaangst og at hun nå har tatt et friår fra skolen for å fortsette klimakampen. Lytterne får da et mer personlig forhold til talen og man kan ikke argumentere mot at en erfaring ikke er sann. Derfor blir det holdbart. «Folk lider. Folk dør.» er en allmenn erfaring. Igjen blir det brukt doxa, men her refererer hun til det vi leser i media om naturkatastrofer forårsaket av global oppvarming som

rammer personer rundt hele verden. Derfor kan alle kjenne seg igjen i det; det kan ikke argumenteres mot, og det blir holdbart.

Thunberg bruker deduksjon til å forklare hvorfor hun mener det ikke vil bli presentert noen løsninger på konferansen. Eksemplene er «disse tallene er for ukomfortable. Og dere er fortsatt ikke modne nok til å si det som det er.» Selv om argumentene ikke bunner i sannheter, hjelper doxa henne til å trekke en holdbar konklusjon.

Det at hun appellerer til endring kan brukes som begrunnelse for at dette er en politisk tale. Hun påpeker et problem; at politikerne ikke forholder seg til krisen. Gjennom ytring ønsker hun at publikum skal endre sin oppfatning av situasjonen verden står ovenfor. Hun vil at publikum skal trekke i nødbremsen fordi de, etter å ha hørt Thunbergs argumenter, forstår at det er en krise og forholder seg til den i form av å handle.

5.6 Konklusjon

Pathosappellen dominerer argumentasjonen i talen gjennom barne- og krisetoposet. Meningsytringen til Thunberg henger logisk sammen med argumentene. Argumentasjonen i talen er relevant fordi den angår saken, men ikke nødvendigvis holdbar fordi den blir svekket av det avledende ethoset. Hun prøver å tre helt inn i voksenrollen for å bli tatt på alvor slik at hun kan nå frem med budskapet sitt. Dette gjør hun ved å fremstille politikerne med barnslige egenskaper, siden hun selv ikke klarer å oppfylle voksenrollens forventninger. Det at hun oppfyller forventningene som ligger i barnetoposet holder henne igjen. Hun går utenfor ethoset hun tidligere har etablert, og etter min vurdering vil hun ikke med denne talen klare å overtale til handling hos politikerne fordi hun viser så mye følelser i forhold til tidligere. I tillegg vet politikerne at det ikke er mulig å forandre systemet i den grad og på så kort tid som Thunberg ønsker. Men ungdommen har hun derimot større sannsynlighet til å motivere, men deres måte å handle på, i form av klimastreik, bidrar ikke til målet. Dette siden den reelle makten ligger hos politikerne.

6 Greta Thunbergs retoriske strategi – bevisst bruk av topos

Ved å systematisk undersøke Greta Thunbergs retorikk, har jeg funnet ut at hennes retoriske strategi er bevisst bruk av topos fremfor å rette appell gjennom pathos. Selv om det har gått et mellom talene, velger hun den samme strategien. Topoiene er avgjørende for hvorvidt hun lykkes i å overtale til handling. Prosjektet hennes er å appellere til handling; endre publikums måte å forholde seg til klimakrisen på. Ved å få publikum til å gå til sine mentale steder med bestemte innholdsmomenter; de forventninger og forståelser publikum knytter til et ord, kan hun bevisst spille på dette i sitt overtalelsesprosjekt. Hun kan på denne måten overføre publikums forestillinger om et sted til saken.

Det er et bevisst valg at hun konsekvent omtaler saken som en *klimakrise* og ikke for eksempel en *klimautfordring*. Da flytter hun publikums forestillinger og forventninger om hvordan man forholder seg til en krise over til hvordan de skal forholde seg til klimaet. Hun bruker bevisst ordet *krise* fordi det har forventninger og krav om umiddelbar handling; mer enn noe annet ord.

Thunberg går bevisst inn i publikums mentale sted som handler om barn, både forståelsen av hva et barn er og forventningene de har til hvordan man skal forholde seg til barn. Det er allment forstått i det universelle doxa at barn skal vokse opp og i det kulturelle doxa at samfunnet skal passe på at barn får en så god oppvekst som mulig. Når hun benytter seg av disse forestillingene, vil publikum flytte dem over til hvordan politikerne tilnærmer seg konsekvensene av manglende handlingskraft. Klimakrisen går utover barna og den neste generasjonen. Slik tvinger Thunberg publikum til å velge barns rettigheter; handle i klimaets favør.

Thunberg tar for gitt at publikum vet hva et demokrati er og hvorfor det er den ideelle styringsformen. Når hun i den første talen bevisst utnytter publikums forestilling om demokratiet, klarer hun å sette i gang en tankeprosess hos publikum. Hun får dem til å stille spørsmål ved om dagens politiske systemer fyller forventningene og kravene til et demokrati. Når Thunberg har fått publikum til å tvile, kan hun så en tanke om et annet politisk system; et som innebærer mer handling i klimaets favør.

7 Litteraturliste

Aftenposten. (2019). *Her er Greta Thunberg sin tale til FN*. Lest 01.11.2019:

<https://www.aftenposten.no/verden/i/K31Vw4/her-er-greta-thunbergs-tale-til-fn>

Connect4Climate. (2018). *Greta Thunberg full speech at UN Climate Change COP24 Conference*. Lest 01.11.2019: <https://www.youtube.com/watch?v=VFkQSGyeCWg>

Bakken, J. (2009). *Retorikk i skolen*. Oslo: Universitetsforlaget

Hellberg, A. (2018). Lest 01.11.2019:

<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=77262111#file>

Thunberg, G. (2019). *Streik for klimaet*. Oslo: Cappelen Damm

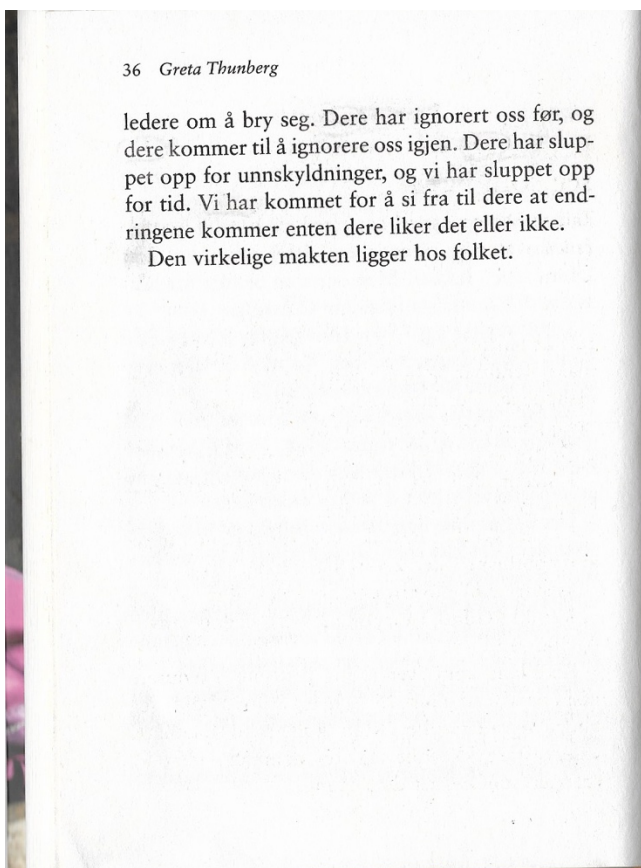
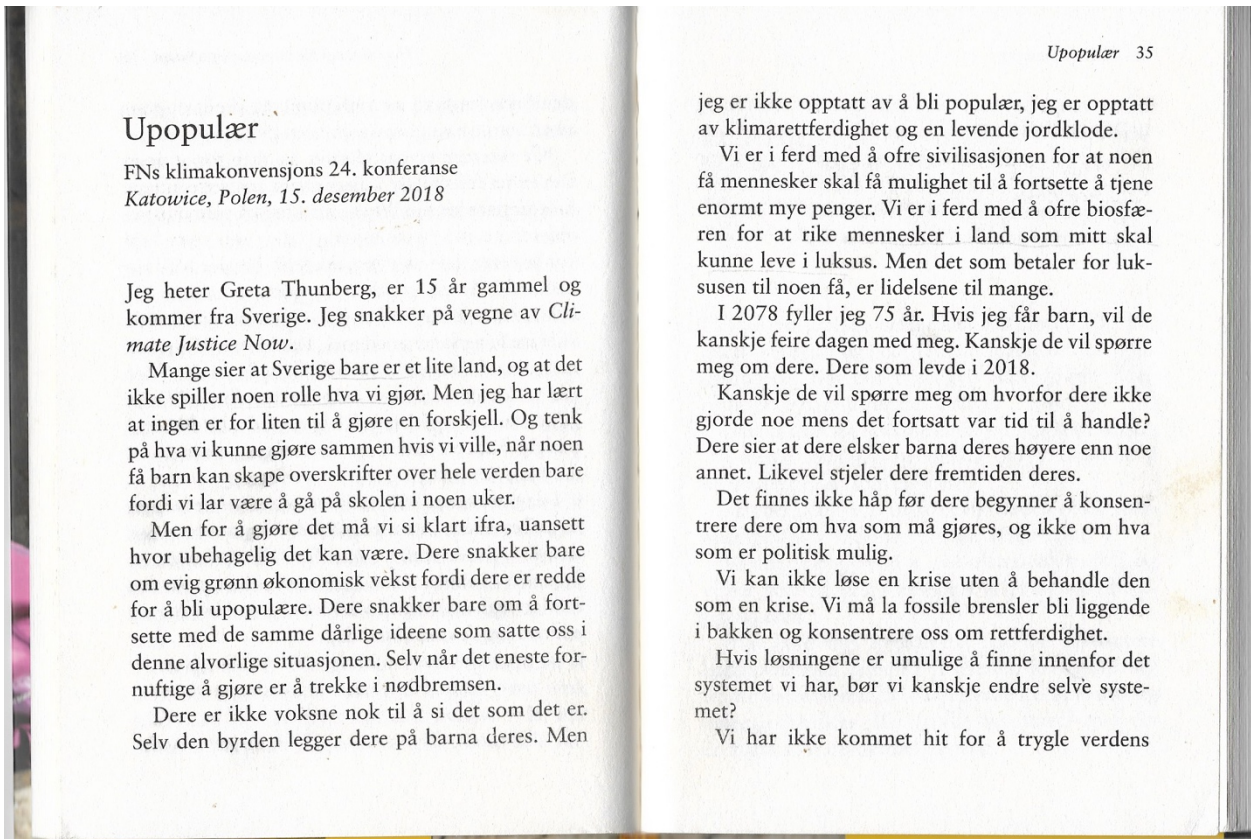
United Nations. (2019). *Greta Thunberg (Young Climate Activist) at the Climate Action Summit 2019 - Official Video*. Lest 01.11.2019: <https://www.youtube.com/watch?v=u9KxE4Kv9A8>

United Nations. (s.a.). *Katowice Climate Conference*. Lest 01.11.2019:

<https://www.un.org/en/climatechange/cop24.shtml>

World Meteorological Organization. (2019). *Landmark United in Science report informs Climate Action Summit*. Lest 01.11.2019: <https://public.wmo.int/en/media/press-release/landmark-united-science-report-informs-climate-action-summit>

8 Vedlegg – talen i Katowice 15. desember 2018

(Thunberg 2019)

9 Vedlegg – talen i New York 23. september 2019

«Dette er helt galt. Jeg skulle ikke være her oppe. Jeg skulle vært på skolen på den andre siden av havet. Likevel kommer dere alle sammen til oss unge for håp. Hvordan våger dere!

Med de tomme ordene deres har dere stjålet drømmene mine og barndommen min. Og likevel er jeg en av de heldige. Folk lider. Folk dør. Hele økosystemer kollapser. Vi er i begynnelsen av en masseutryddelse, og alt dere kan snakke om er penger og eventyr om evig økonomisk vekst. Hvordan våger dere!

I mer enn 30 år har vitenskapen vært krystallklar. Hvordan våger dere å fortsette å se vekk og komme her og si at dere gjør nok, når politikken og løsningene som trengs, fortsatt ikke er i sikte noe sted.

Dere sier at dere hører oss, og at dere forstår at det haster. Men uansett hvor trist og sint jeg er, vil jeg ikke tro på det. Fordi hvis dere virkelig forsto situasjonen og likevel ikke handlet, ville dere være onde. Og det nekter jeg å tro.

Den populære ideen om å halvere utslippene våre innen ti år gir oss bare 50 prosents sjanse til å holde oppvarmingen under 1,5 grader celsius, og risiko for å sette i gang irreversible kjedereaksjoner utenfor menneskenes kontroll.

50 prosent er kan hende akseptabelt for dere. Men disse tallene inkluderer ikke vippepunkter, de fleste tilbakekoblingseffekter, tilleggsoppvarming skjult av giftig luftforurensning eller aspekter som likhet og klimarettferdighet. De forutsetter også at min generasjon skal suge hundrevis av milliarder tonn av deres CO₂ ut av luften med teknologi som knapt eksisterer.

Så en 50 prosents risiko er rett og slett ikke akseptabelt for oss - vi som må leve med konsekvensene.

For å ha 67 prosents sjanse til å holde oss under en global temperaturøkning på 1,5 grader - de beste oddsene som gis av FNs klimapanel - hadde verden 1. januar 2018

en gjenværende mengde på 420 gigatonn CO₂ som den kunne slippe ut. I dag er dette tallet allerede nede i under 350 gigatonn.

Hvordan våger dere å late som at dette bare kan løses ved å fortsette som vanlig, med noen tekniske løsninger? Med dagens utslippsnivåer vil det gjenværende utslippsbudsjettet være helt brukt opp på under åtte og et halvt år.

Det vil ikke bli presentert noen løsninger eller planer i tråd med disse tallene her i dag, fordi disse tallene er for ukomfortable. Og dere er fortsatt ikke modne nok til å si det som det er.

Dere svikter oss. Men de unge begynner å forstå sviket deres. Alle fremtidige generasjoners øyne er rettet mot dere. Og hvis dere velger å svikte oss, sier jeg: Vi vil aldri tilgi dere.

Vi vil ikke la dere slippe unna med dette. Akkurat her, akkurat nå, setter vi streken. Verden våkner opp. Og forandringen kommer, enten dere liker det eller ikke.

Takk.»

(Aftenposten 2019)